

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
Ядро 1 Социално-културни компетентности	<p>Стандарт 1: Разбира основните ценности на родовия свят, осъзнава общото и устойчивото в моралните ценности на рода независимо от промените в социалното и битово устройство на живота. Коментира валидността на тези морални принципи при разглеждане на художествени творби.</p> <p>Очаквани резултати: - Познава различни словесни модели за сътворението на света и живота. - Разбира основните опорни точки в структурата на родовия свят; кръвна връзка, брачна връзка. - Осъзнава наследството като универсално средство за осигуряване на целостта и продължаването на</p>	<p>Учениците трябва да разбират:</p> <p>1. Представите на различни човешки общности за сътворението на света и живота. 2. Връзката между рода и живота: - Пораждането на живота и неговото запазване – основни опорни точки на родовия морал; - Родови отношения – брачна връзка, кръвна връзка, родово имущество. 3. Наследството като принцип за съхраняване на целостта и трайността на рода: - Морални принципи за унаследяване и обезнаследяване.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - космос – хаос - общност - род - семейство - бит - кръвна връзка - брачна връзка - наследство - родова общност - ценности на родовата общност 	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да осмислят чрез общуването си с различни типове словесност (мит, легенда, приказка, фолклорна песен) модели за сътворението на света и структурата на родовия свят.</p> <p>2. Да коментират: - в прочетените произведения нарушенията на ценностите на родовия свят и възстановяването на хармоничния им първообраз; - последствията от нарушаването на кръвната и</p>	<p>В съпоставка с изученото по история да се откриват връзките между общественото развитие и човешките ценности.</p>

	рода.			брачната връзка и от разпиляването на родовото имущество.	
	<p>Стандарт 2: Разбира основните ценности на етническата организация на човешките общности. Коментира ги в изучени произведения и ги съпоставя с личния и обществен опит. Очаквани резултати: - Осъзнава ценностния характер на основните вярвания на етническата общност за устройството на света; родна земя, родно пространство, роден език; приемственост в традициите; почит към общите предци. - Проявява толерантност към разноетническите словесни и културни традиции.</p>	<p>Учениците трябва да познават: 1. Различни представи за устройството на света и житейския цикъл; основни празници от българския народен календар и най-общо – празници на други етноси, живеещи в България. 2. Различията в етническата, религиозната и езиковата принадлежност на хората. 3. Основни образи, които изграждат представите за българското като родно: българска земя, български език, български народен бит.</p>	<p>- празничен календар - обичай - празник - делник - обред - ритуал</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да общуват с произведения, проявяващи народните вярвания за света, и да коментират характера на тези вярвания. 2. Да съпоставят впечатления си от словесните образи със своя личен и обществен опит. 3. Да откриват в изучаваните произведения образи на българското като родно.</p>	<p>Да се откриват в изученото по роден край, география и история основни образи на българското като родно.</p>
	<p>Стандарт 4: Осъзнава основните принципи на общочовешката морална система. Доказва валидността им с примери от изучени произведения.</p>	<p>Учениците трябва: 1. Да осмислят основни принципи в общочовешката морална система чрез проявленията им</p>	<p>- добро - зло - красиво - грозно - справедливо - несправед</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност: Да наблюдават и коментират прояви на различно отношение към</p>	

	Очаквани резултати: - Чрез изучаваните текстове осмисля представите за добро и зло, красиво и грозно, справедливо и несправедливо.	в изучаваните текстове. 2. Да осъзнават тяхната универсалност.	ливо - свещено	моралните ценности и да заемат позиция спрямо тях.	
Ядро 2 Литературни компетентности	Стандарт 1: Разбира условията на художественото изказване, на неговите субекти, на персонажната система, на изображенията в творбата художествен свят и художествена образност. Очаквани резултати: 1. Осъзнава условията на: - художественото изказване; - персонажната система; - изображенията в творбата художествен свят. 2. Разбира ролята на тропите и фигурите в изграждането на художествения свят.	Учениците трябва да осмислят: 1. Връзката между реалност и художествен свят. Различните исторически прояви се форми на доверие/недоверие в истинността на художествения свят (митология, фолклор, литература). 2. Същността на приказните герои като носители на определени черти и идеи. 3. Различните функции на героите: - сюжетни: главен, второстепенен; помощник, вредител; - според заемащата отговорност позиция: протагонист, антагонист. 4. Ролята на тропите и	- сюжет - епизод - художествена условност - опозиционна двойка - фолклорен пеец/разказвач - приказни герои: - герой - лъжегерой (фалшиф претендент) - помощник - вредител	На учениците трябва да се даде възможност: 1. При коментар на текстовете да прилагат усвоени елементи на анализ с оглед осмисляне на условията на художествения свят. 2. Да откриват в прочетените произведения белезите на исторически прояви се форми на доверие/недоверие в истинността на художествения свят (митология, фолклор, литература). 3. Да откриват в изучаваните текстове функциите на героите. 4. Да преразказват повествователни	В съпоставка с изученото по изобразително изкуство да затвърдят знанията си за характера на художествения образ.

		фигурите в изграждането на художествения свят.		и текстове от позицията на различни герои; да структурират изказването си от позицията на очевиден и неочевиден.	
	<p>Стандарт 4: Разбира комуникативната структура на художествената творба и обяснява връзките между нейните участници. Познава основните принципи в жанровата система на литературата и разбира понятията: приказка, гатанка, фолклорна песен.</p> <p>Очаквани резултати: - Разбира същността на понятията: приказка, гатанка, легенда, фолклорна песен, поговорка, пословица. - Разпознава типичните жанрови особености на изучаваните текстове.</p>	<p>Учениците трябва:</p> <p>1. Да усвоят знания за комуникативния модел на различни типове словесност и особеностите на тяхната художествена образност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - говорещ и слушащ; - автор – текст - читател; - образен свят; - време и пространство. 	<ul style="list-style-type: none"> - мит - фолклор - легенда - фолклорна приказка - фолклорна песен - пословица - поговорка - гатанка - литературна приказка 	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да разпознават жанровите белези на изучаваните произведения. 2. Да коментират художествените текстове с оглед на заложения в тях комуникативен модел. 3. Да коментират особеностите на изображения свят в самостоятелно четени текстове въз основа на знанията от изучаваните творби. 4. Да коментират представите за времето и пространството с оглед на типа 	<p>В съпоставка с изученото по музика и изобразително изкуство да осъзнаят функционирането на различни художествени жанрове.</p>

	<p>I. Светът и човекът</p> <p>1. Митове и легенди за сътворението:</p> <ul style="list-style-type: none"> - скандинавски („Имир, леденият великан”); - старогръцки (Уран и Гея); - библейски (Сътворението, грехопадението); - български („Господ и дяволът правят света”). <p>2. Фолклорни представи за света:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Легенда за рома” (ромска легенда); - „Слънцето и Луната” (еврейска легенда); - „Овде дърво столовито” (фолклорна песен); - „Два са бора ред поредом расли” (фолклорна песен); - „Тримата братя и златната ябълка” (фолклорна приказка); - „Златното момиче” 	<p>1.1. Да познават митологичните и фолклорните представи за сътворението на света и човека.</p> <p>1.2. Да придобият представа за времето и пространството в митологичното и фолклорното мислене.</p> <p>1.3. Да се запознаят с прехода от митологични към фолклорни представи.</p> <p>1.4. Да съпоставят мястото на човека в митологичните и фолклорните текстове.</p> <p>1.5. Да откриват и коментират ценностите, съхранени в мита и</p>		<p>мислене – митологично, фолклорно, литературно.</p> <p>5. Да споделят личните си впечатления от празнуването на основни празници от календара на семейството и на по-големите общности.</p>	
--	---	--	--	---	--

	<p>(фолклорна приказка); - Кратки народни умотворения (гатанка, пословица, поговорка).</p> <p>II. Фолклорен празничен календар 1. Слънчев – лунен календар - Коледа (Рождество Христово) – „Станинине господине” - Прошка (Сирница) – „Благословия на кукерския цар” - Великден (Възкресение Христово) – „Яйцето на живота” - Пасха . Пасхална молитва - Курбан байрам – „Добрият съсед” - Гергьовден – „Свети Георги и ламята” 2. Семеен календар - Раждане – „Снощи се дете родило” - Сватба – „Ела се вие, превива”</p> <p>III. Човекът и общността - „Троица братя града градяха” (фолклорна песен)</p>	<p>фолклора. 1.6. Да осъзнават различните етнически образи във фолклорния свят и да проявяват толерантност при съотнасянето им.</p> <p>2.1. Да познават основни български календарни празници и свързаните с тях обреди, без да анализират детайлно текстовете към Фолклорен празничен календар. 2.2. Да познават основни календарни празници на различни етноси, живеещи в България. 2.3. Да осмислят проявлението на празника в художественото слово. 2.4. Да разбират функцията на словото в ритуала.</p> <p>3.1. Да осмислят рода като основна организация на социален живот.</p>			
--	---	---	--	--	--

	<p>- „Главатарят, който искал да плени месечината” (турска народна приказка, преразказана от Н. Тодоров)</p> <p>- Котаракът в чизми, или Котаракът наставник” (Ш. Перо)</p> <p>- „Грозното патенце” (Х. К. Андерсен)</p> <p>- „Приспивна песен” (А. Разцветников)</p> <p>- „Най-справедливият” (Елин Пелин)</p> <p>- „Родната реч” (Ив. Вазов)</p>	<p>3.2. Да разбират различните възможности на отношение между човека и родовата общност в изучаваните текстове.</p> <p>3.3. Да осмислят ролята на кръвната връзка, на наследството и на традициите в ценностния свят на човека.</p> <p>3.4. В разсъжденията си, свързани с изучаваните текстове, да формират етически и естетически нагласи към проявленията на смешното, тъжното, красивото, грозното и др.</p> <p>3.5. Да наблюдават връзките между родовите и етническите ценности при изграждането на човешката идентичност в изучаваните текстове.</p>			
Ядро 3 Соци	Стандарт 3: Обосновава нравствени оценки за събития и герои от	Учениците трябва да осмислят: -	- норма - нравствен а норма	На учениците трябва да се даде възможност:	Да прилагат изученото за мит и

<p>окултурна и литературна компетентност: общуване с художествената творба</p>	<p>изучавани художествени творби и мотивира своя ценностен избор. Очаквани резултати: - прави нравствена оценка на героите и мотивира позицията си - коментира кои нравствени принципи са нарушени и какви са последствията от това - коментира постъпките на героите и ги съотнася към съвременната нравственост</p> <p>Стандарт 4: Описва особеностите на художествения свят, създаван от творбата (историческа епоха, обществена и нравствена проблематика, основни конфликти, бит, характерни герои).</p>	<p>задължителността на нравствените норми; - различията между нравствените норми на архаичното време и на съвременността; - регулирането на човешките взаимоотношения от нравствените норми; - нарушаването на цялостния световен ред като следствие от нарушаването на нравствените норми.</p> <p>Учениците трябва: 1. Да оразличават характерните белези на историческата епоха, разкрита в произведението. 2. Да разпознават</p>	<p>- конфликт - образ на героя</p>	<p>1. Да разговарят за изучавани или самостоятелно четени произведения и да разсъждават върху нравствените проблеми, които са открили в тях. 2. Да съпоставят произведения от различни култури и епохи, като откриват общото и различното, представите за добро и зло. 3. Да коментират нравствени проблеми, открити и в друг вид художествени произведения – кино, театър и други изкуства.</p> <p>На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да откриват конфликтите в изучавани и самостоятелно четени произведения. 2. Да съпоставят</p>	<p>фолклор в часовете от КОО „Изкуства“</p> <p>В съпоставка с изученото по история да откриват основните белези на различни</p>
--	---	---	--	---	---

	Очаквани резултати: Разбира, че художественият свят на творбата носи белези на историческата епоха и присъщите ѝ обществени и нравствени проблеми, бит и култура.	основните нравствени проблеми и да ги коментират. 3. Да определят основния конфликт и да коментират представянето му в изучаваните текстове. 4. Да познават характеристиките и функциите на героите в различните типове словесност.		белезите на различни исторически епохи, описани в произведенията на словесното изкуство, и да ги съпоставят с днешното време. 3. Да откриват и да коментират характерните белези на героите с оглед на типа словесност, в която функционират.	те исторически епохи.
Ядро 4 Социологична и литературна компетентност: създаване на изказвания и писмени текстове	Стандарт 3: Владее основните опорни точки в структурата на изказването (въведение, излагане на основния проблем, аргументация, излагане на главните моменти на съдържанието, изводи и заключителни обобщения). При изготвяне на самостоятелни изказвания разработва план и събира информация по темата от различни източници. Очаквани резултати: - умее да определя	Учениците трябва: 1. Да овладеят знания за композиционните части на устно изказване и на писмен текст и тяхната функция за формиране на цялостния смисъл: - начало; - същинска част; - заключение; - смислова и логическа свързаност на композиционните части; - функции на композиционните части.	- композиция - композиционни части - начало - същинска част - заключение - логически преход	На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да анализират устни изказвания и писмени текстове с оглед на смисъла и структурата им. 2. Да създават изказвания с определено комуникативно намерение и да проверяват дали то е постигнато.	Уменията за композиране на изказването/текста са функционални в работата по всички останали предмети.

	<p>основните етапи в развитието на изказването с цел най-адекватното изпълнение на комуникативното намерение</p> <p>- умее да съставя план на текст</p> <p>Стандарт 4: Владее структурата на следните учебни жанрове: подробен преразказ. Очаквани резултати: - умее да предава съдържание на кратък текст (откъс от текст); - умее да създава трансформиращ преразказ; - развива уменията си да разказва случки (действителни и въображаеми); - развива уменията си за описване на обстановка, природна картина, хора и взаимоотношенията между тях; - разсъждава по въпрос, свързан с житейски проблем, съобразен с възрастовите възможности; - отговаря на въпрос, свързан с тематиката на изучаваните художествени произведения.</p>	<p>Учениците трябва:</p> <p>1. Да развиват уменията си за преразказване чрез трансформиране на съдържанието.</p> <p>2. Да овладеят умения за описване на обстановка, природна картина, хора и взаимоотношенията между тях.</p> <p>3. Да развиват уменията си за разказване на случки (действителни и въображаеми).</p> <p>4. Да овладеят умения за разсъждаване: - отговор на въпрос, свързан с темите и проблемите в изучаваните художествени произведения; - отговор на въпрос, свързан с житейски</p>	<p>- трансформиращ преразказ</p> <p>- разсъждаване</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>1. Да разказват случки (действителни и въображаеми).</p> <p>2. Да анализират предвиден за преразказване текст с цел откриване на основните моменти в неговото съдържание и отделяне на главното от второстепенното.</p> <p>3. Да трансформират текст, като:</p> <p>- включват нов участник в действието; - променят мястото на действие; - включват нови епизоди; - комбинират</p>	<p>Уменията за информиране, описване и разсъждаване са функционални в работата по всички останали предмети.</p>
--	--	--	--	---	---

		проблем.		сюжетни елементи от различни текстове и под. 4. Да анализират използвани от автора изразни средства и да коментират възможността за тяхното прилагане при преразказа. 5. Да съставят план на изказването. 6. Да коментират допуснатите типове грешки и да редактират собствените си писмени работи.	
--	--	----------	--	--	--